

Tjänsteskrivelse

Datum

2025-04-03

Vår referens

Kristian Berghult
Utredningssekreterare
kristian.berghult@malmö.se

Remiss angående remiss Utbildningsdepartementet - Avveckling av studiestartsstödet GYVF-2025-1048

Sammanfattning

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har fått möjlighet att inkomma med synpunkter på "Remiss från Utbildningsdepartementet – Avveckling av studiestartsstödet".

Utredningen påpekar att eftersom studiestartsstödet i stor utsträckning går till fel målgrupp har regeringen i budgetpropositionen för 2025 gjort bedömningen att studiestartsstödet bör avvecklas. Regeringen anser i propositionen att det är angeläget att stödet fasas ut och föreslår därför att medlen minskas redan för 2025 och att stödet ska vara helt avvecklat till den 1 januari 2026.

Gymnasie- och vuxenutbildningsförvaltningen föreslår att gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden bedömer att utredningens förslag är genomtänkta och att nämnden inte har några invändningar. Förvaltningen föreslår att nämnden lyfter fram att det är viktigt att målgruppen med kort utbildningsbakgrund särskilt följs upp vid genomförandet av de nya bestämmelserna. Det är också avgörande att kommunikationsinsatserna kring de nya bestämmelserna är tydliga och når avsedd målgrupp.

Förslag till beslut

1. Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden godkänner förvaltningens förslag till yttrande och överlämnar detsamma till kommunstyrelsen.

Beslutsunderlag

- Remiss angående remiss Utbildningsdepartementet - Avveckling av studiestartsstödet
- Remiss Utbildningsdepartementet - Avveckling av studiestartsstödet
- Avveckling av studiestartsstödet

- G-Tjänsteskrivelse GVN 2025-04-25 Remiss angående remiss Utbildningsdepartementet - Avveckling av studiestartsstödet
- Förslag till yttrande över Remiss angående remiss Utbildningsdepartementet - Avveckling av studiestartsstödet

Beslutsplanering

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämndens arbetsutskott 2025-04-11

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden 2025-04-25

Beslutet skickas till

Kommunstyrelsen

Ärendet

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden har fått möjlighet att inkomma med synpunkter på "Remiss från Utbildningsdepartementet – Avveckling av studiestartsstödet". I denna tjänsteskrivelse tas i huvudsak upp de frågor som påverkar nämndens verksamheter direkt eller indirekt.

Bakgrund

Syftet med studiestartsstödet är att öka rekryteringen till studier bland personer med kort utbildning och stort utbildningsbehov för att stärka deras möjligheter att etablera sig på arbetsmarknaden. När stödet infördes uttalade regeringen att en person som har en gymnasieexamen endast i undantagsfall bör kunna komma i fråga för stödet och att stöd inte bör kunna lämnas till en person som har en utbildning på eftergymnasial nivå (prop. 2016/17:158 s. 35 och 36). Det finns dock tydliga indikationer på att stödet inte går till avsedd målgrupp.

Riksrevisionen har i en granskningsrapport (RiR 2024:3) bland annat analyserat de cirka 10 500 individer som skrivits ut från Arbetsförmedlingen med studier som angiven orsak och som någon gång tagit emot studiestartsstödet under 2017–2022.

Riksrevisionen har funnit att omkring hälften av dem hade en färdigställd gymnasieutbildning sedan tidigare och att närmare 30 procent dessutom hade en eftergymnasial utbildning. Studiestartsstödet går alltså i stor utsträckning till fel målgrupp vilket innebär att det sker omfattande felaktiga utbetalningar av stödet.

Utredningens förslag är att de nya bestämmelserna ska träda i kraft den 1 januari 2026.

Den nuvarande regleringen

Det finns två olika typer av studiestöd som kan lämnas till vuxna arbetslösa med stora utbildningsbehov. Det är studiemedel och studiestartsstöd. Dessutom kan aktivitetsstöd i vissa fall lämnas till vuxna studerande.

Studierande som uppfyller vissa grundvillkor har rätt till studiemedel som består av studiebidrag och studielån. Studiemedel får lämnas till studerande på eftergymnasial nivå och till vuxna studerande på grundläggande och gymnasial nivå.

Studiestartsstöd får lämnas till den som har kort tidigare utbildning och ett stort behov av utbildning på grundläggande och gymnasial nivå för att kunna etablera sig på arbetsmarknaden. Vad som avses med en kort utbildning behandlas i propositionen Studiestartsstöd – ett nytt rekryterande studiestöd (prop. 2016/17:158). Där anges att i första hand är det personer som inte har en avslutad utbildning på gymnasial nivå som bör omfattas. I vissa fall bör dock även personer som har en avslutad utbildning på gymnasial nivå, men där den tidigare utbildningen med hänsyn till dess ålder eller omfattning behöver kompletteras med ytterligare studier på grundläggande eller gymnasial nivå, anses ha kort utbildning. En person som har en gymnasieexamen eller motsvarande äldre utbildning bör därför endast i undantagsfall kunna komma i fråga för studiestartsstöd.

Studiestartsstödet består av bidrag utan inslag av lån och lämnas i den mån det finns tillgång på medel (1 § lagen om studiestartsstöd).

En person som är minst 25 år, som är eller riskerar att bli arbetslös och som söker arbete genom Arbetsförmedlingen kan få aktivitetsstöd för studier på kommunal vuxenutbildning eller motsvarande utbildning vid folkhögskola inom ramen för det arbetsmarknadspolitiska programmet förberedande insatser (2 kap. 1 § förordningen [2017:819] om ersättning till deltagare i arbetsmarknadspolitiska insatser och 8 och 30 §§ förordningen [2000:634] om arbetsmarknadspolitiska program).

Utredningens skäl till att studiestartsstödet ska avvecklas

Utredningen påpekar att studiestartsstödet i stor utsträckning går till fel målgrupp, vilket innebär att det görs omfattande felaktiga utbetalningar av stödet.

Studiestartsstödet ska vara ett verktyg för kommunerna för att kunna öka rekryteringen till studier bland personer med stort utbildningsbehov som annars inte hade valt att studera. Det är avsett för personer med kort tidigare utbildning och en person som har en gymnasieexamen bör endast i undantagsfall kunna komma i fråga för stödet. Att studiestartsstödet i stor omfattning går till de med en starkare utbildningsbakgrund än vad som är tänkt innebär att det sker omfattande felaktiga utbetalningar av stödet. Korrekta utbetalningar är centralt för att tilliten för välfärdssystemet ska kunna upprätthållas. En av utgångspunkterna för studiestödssystemet är också att stöd endast ska betalas ut till dem som har rätt till det.

Ett annat problem med studiestartsstödet är att arbetssökande med kort utbildning inte har likvärdiga möjligheter att studera med stödet. Det är frivilligt för en kommun att ansluta sig till studiestartsstödet och några kommuner står också utanför. Det finns

därutöver stora skillnader i hur hög grad de anslutna kommunerna använder sin tilldelade budget för stödet.

Det svenska studiestödet är ett av världens mest generösa studiestödssystem och för den målgrupp som studiestartsstödet är avsett för finns det goda möjligheter att få det högre bidraget inom studiemedlen. Målgruppen för det högre bidraget liknar på många sätt den målgrupp som studiestartsstödet riktar sig till i dag. Båda stöden riktar sig primärt till personer med kort tidigare utbildning och stora utbildningsbehov. När det gäller den avsedda målgruppen för studiestartsstödet, det vill säga kortutbildade arbetslösa med stora utbildningsbehov, finns det alltså även utan studiestartsstödet omfattande möjligheter till studiefinansiering. Med anledning av det och mot bakgrund av att studiestartsstödet inte används som avsett bör stödet avvecklas enligt utredningens förslag.

Konsekvenser av utredningens förslag

Att avveckla stödet innebär en besparing för staten. Vissa studerande som i dag tillhör målgruppen för studiestartsstödet kommer dock att studera med ordinarie studiemedel eller med bibehållet aktivitetsstöd.

Att studiestartsstödet avvecklas innebär att studiemedel blir den huvudsakliga studiefinansieringskällan för vuxna studerande på grundläggande och gymnasial nivå. När det gäller personer med en starkare utbildningsbakgrund, det vill säga för personer som har en gymnasieexamen och som stödet egentligen inte är avsett för, har dessa som alla andra studerande möjlighet att söka vanligt studiemedel för sina studier. När det gäller målgruppen för studiestartsstödet har dessa goda möjligheter att studera med förmånliga villkor inom studiemedelssystemet genom det högre bidraget. Inom studiemedelssystemet finns det också, likt studiestartsstödet i dag, möjlighet för studerande med barn att få ett tilläggsbidrag. Förslaget innebär dock att skuldsättningen kan öka för målgruppen. Genom det högre bidraget kan dock skuldsättningen hållas nere för studier på lägre nivåer. Målgruppen för studiestartsstödet kommer också ha möjlighet att studera med bibehållet aktivitetsstöd.

Sammantaget bör därför ett borttagande av studiestartsstödet inte medföra några större konsekvenser för enskilda, eftersom befintliga studiefinansieringsmöjligheter inom det generösa studiemedelssystemet och aktivitetsstödet bör vara tillräckliga för målgruppen.

Studiestartsstödet är ett verktyg som kommunerna kan välja att använda inom ramen för sitt ansvar att verka för att vuxna deltar i utbildning och för att rekrytera personer till studier. Att studiestartsstödet tas bort innebär därför en minskad administration för kommunerna. Samtidigt kan behovet av information och vägledning till målgruppen öka när det gäller andra studiefinansieringsformer. Kommunernas ansvar när det gäller det rekryterande arbetet kommer också finnas kvar. I detta ligger att varje kommun

fortsatt aktivt ska verka för att nå de vuxna i kommunen som har rätt att delta i utbildning på grundläggande nivå eller i anpassad utbildning på grundläggande nivå och för att motivera dem att delta i sådan utbildning. Varje kommun ska också fortsatt informera om möjligheterna till utbildning på gymnasial nivå och anpassad utbildning på gymnasial nivå samt aktivt verka för att vuxna i kommunen deltar i sådan utbildning (20 kap. 10 och 17 §§ skollagen [2010:800]).

Förslag till yttrande

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden yttrar sig i huvudsak endast om de frågor som påverkar nämndens verksamheter direkt eller indirekt.

Gymnasie- och vuxenutbildningsnämnden bedömer att utredningens förslag är genomtänkta och har inga invändningar. Nämnden lyfter dock fram att det är viktigt att målgruppen med kort utbildningsbakgrund särskilt följs upp vid genomförandet av de nya bestämmelserna. Det är också avgörande att kommunikationsinsatserna kring de nya bestämmelserna är tydliga och når avsedd målgrupp.

Ansvariga

Elena Zukauskaitė Avdelningschef
Anneli Schwartz Förvaltningschef